

Vlasti-
-vědné **LISTY** **168**
LÍSTOPAD 2024
PŘÍLOHA ODERSKÉHO ZPRAVODAJE

Dorothea Schubert: tragický osud vnučky oderského městského lékaře Antona Rolledera

Životy významných osobností měst a obcí jsou popisovány v mnohých historických publikacích. O bývalém životě jejich méně známých, ale zajímavých obyvatel se to tak často nestává. V následujícím článku se přenesme do starého města Odry (Odrau) na přelomu 19. a 20. století a sledujme život rodiny Schubert z domu čp. 28 na Hranické ulici (Weisskirchnerstrasse), spřízněnou s významnou oderskou rodinou Rolleder.

Náš příběh začíná 16. srpna roku 1890 v oderském farním kostele sv. Bartoloměje, kde farář Johann Bardutský oddal mladého učitele oderské chlapecké školy Johanna Schuberta¹ s dcerou oderského městského a nadačního lékaře Antona Rolledera – Hermínou Marií². Mladí novomanželé se usadili v domě rodičů Hermíny Marie čp. 28³ na Hranické ulici, kde pravděpodobně bydleli ještě během 1. světové války. Zde se jim narodily 3 děti. V ro-

ce 1892 dcera Dorothea, v roce 1894 syn Hermann Johann a v roce 1901 syn Othmar Anton. 1. září roku 1898 zahájila šestiletá Dorothea Schubert školní docházku v 1. třídě obecné dívčí školy v Odrách. 5. třídu studovala ve školním roce 1902/3. V roce 1903 pak pokračovala v 1. třídě oderské dívčí měšťanské školy, kterou úspěšně ukončila ve školním roce 1905/6. Jejimi pedagogy zde byli významní oderští učitelé - třídní učitelka Josefina Krulich a ředitel měšťanské školy Ernst Urbaschek.

Dvanáctiletá Dorothea Schubert, žákyně 2. třídy měšťanské dívčí školy v Odrách Muzejní spolek Rolleder, o. p. s.

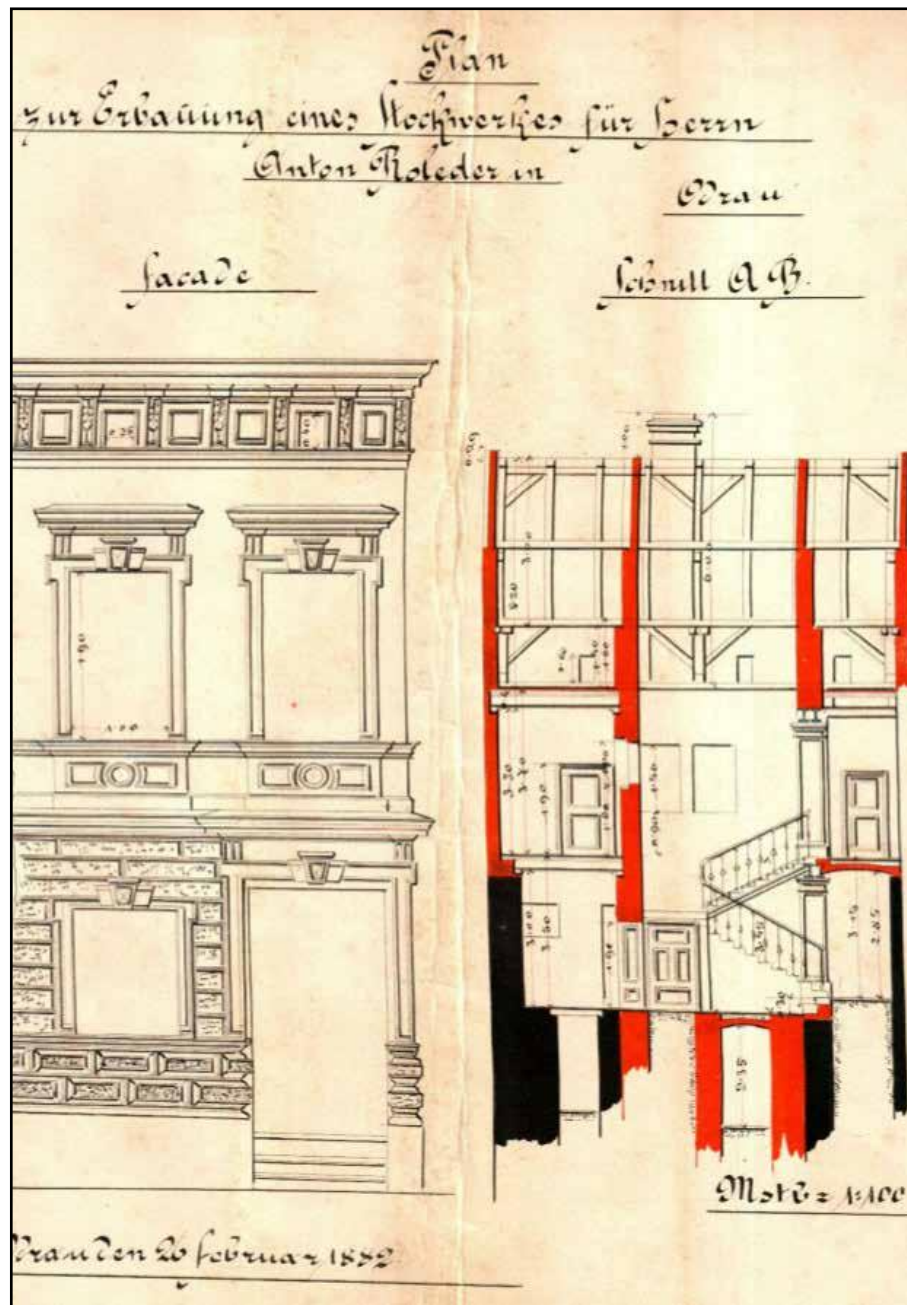

1904, Rodiče Dorothea Schubert: Hermine Marie Schubert (před svatbou Rolleder) a učitel Johann Schubert. Muzejní spolek Rolleder, o. p. s.

- 1 Johann Schubert (*1866 Nieder Kurzwald – jižní Polsko, okr. Bilsko-Bělá / †1945 Odry). V Odrách od roku 1886 učitelem na chlapecké pětileté škole. V roce 1890 bydlel na Schulgasse čp. 94, dnes Radniční ulice, dům byl v minulosti zbourán.
- 2 Hermine Marie Rolleder, provdaná Schubert (*1869 Odrau / †1934 Odry) bydlela v roce 1890 u svých rodičů na Hranické ulici (Weisskirchnerstrasse) čp. 28.
- 3 Dům čp. 28 byl v letech 1876 až 1907 majetkem rodičů Hermíny – lékaře Antona Rolledera a Antonie Rolleder, rozené Teltschik. Především vlastníkem domu byl od roku 1827 mlynář na Rybníčním mlýně čp. 341 Josef Teltschik, děd Hermíny Rolleder. Po smrti lékaře Antona Rolledera v roce 1907 byl majitelem domu čp. 28 do roku 1912 jeho nejstarší syn, prof. Anton Rolleder, žijící s rodinou ve Steyru ve spolkové zemi Horní Rakousy. Po jeho úmrtí v roce 1913 se majitelem domu čp. 28 stal rolník Franz Unger.

Odrý, 20. léta 20. století. Na pravé straně od konce je třetí dům čp.28 na Hranické ulici. Muzejní spolek Rolleder, o. p. s.

Stavební plán úprav domu čp.28 na Hranické ulici v roce 1882 za majitele oderského městského lékaře Antona Rolledera. Úprava zahrnovala přístavbu 1. patra domu (viz červeně označená část plánu). Návrh pravděpodobně zpracoval oderský stavitel Ludwig Wanke (*1839 / †1897). Muzejní spolek Rolleder, o. p. s.

Z vysvědčení ze 3. třídy oderské dívčí měšťanské školy docházíme k poznání, že Dorothea Schubert neměla v oblíbě tzv. „technické předměty“ (*Naturlehre - fyzika, Rechner in Verbindung - počty ve spojení s účetnictvím, Freihandzeichnen - kreslení od ruky*), u kterých je uvedena klasifikace „2“. Vyniká však v předmětech tradičně vlastní ženám (*Weibliche Handarbeiten - ruční práce, Fleiß - pilnost, Unterrichtssprache in ... - jazyky*) a v předmětu *Gesang - zpěv*⁴.

Podle archivních podkladů (*sčítání obyvatelstva města Odry z roku 1910 a dobového tisku z roku 1913*) pokračovala Dorothea Schubert v letech 1909 až 1913 ve studiu na vídeňské konzervatoři.

Zřejmě to bylo rozhodnutí správné s ohledem na později prokazatelné hudební nadání a talent členů spřízněné rodiny Rolleder (*bratranec Dorothee - Werner Rolleder*⁵, *1891 Steyer) a rodiny Schubert (*bratr Dorothee - Hermann Schubert*⁶, *1894 Odry). Údajně už v dětství Werner a Hermann při prázdninovém pobytu Wenera v Odrách v domě svého dědečka hrávali po večerech vynikající čtyřruční hru na klavír a v oderském farním kostele sv. Bartoloměje vypomáhali faráři Leopoldu Langerovi při mši hrou na varhany.

V uvedené době existovaly ve Vídni dvě hlavní konzervatoře, jedna při k. k. Akademii hudebních a muzických umění („*k. k. Akademie für Musik und darstellende Kunst*“, nyní *Universität für mdw*)⁷ a druhá tzv. Nová vídeňská konzervatoř („*Neues Wi-*

1947-1952, Vídeň, Steyer. Hudebník, dirigent a kapelník Werner Rolleder. HB 1958 / 31

- 4 Zajímavé je zde slovní hodnocení předmětů v dalších sloupcích začínajícími německými písmeny (a - vytrvalý, b - uspokojivý, v - výborný, lb - chvályhodný). Například předmět zpěv je hodnocen písmenem „v“ - vorzüglich.
- 5 Syn profesora Antona Rolledera byl v dětství neobyčejně hudebně nadaný chlapec, který již ve věku pěti nebo šesti let dokázal bez sebemenšího návodu zahrát na housle melodicky i rytmicky naprosto správně hymnu. Po smrti svého otce v roce 1912 vstoupil do vídeňského hudebního života. Po Velké válce se stal ve Vídni uznávaným klavíristou a oblíbeným dirigentem komorních orchestrů; příležitostně tvořil komorní valčíky a písně. Po druhé světové válce založil vlastní koncertní orchestr v heraldických barvách města Steyer, se kterým dosáhl největších úspěchů. Shromáždil a popsal také „Melodický slovník“ s 50 000 melodiemi.
- 6 Vystudoval práva na vídeňské universitě. Dr. Hermann Schubert pracoval jako advokát a soudce okresního soudu v Odrách, Moravské Ostravě a v Opavě. Zpracoval rozsáhlé dílo o hudebním skladateli a varhaníkovi Antonu Brucknerovi, čímž se zapsal do hudební literatury. Byl také mistrem v psaní hudební kritiky.
- 7 V roce 1817 byla ve Vídni původně otevřena pěvecká škola, počatá po dobu čtyř let pod vedením Antonia Salieriho, kde dva učitelé vyučovali dvanáct žáků. Založení školy bylo schváleno pod podmínkou, že přípravy veřejných škol se mohou účastnit lekcí zpěvu a propagovat církevní hudbu. V roce 1819 byly nahrány první instrumentální lekce (housle) až do roku 1827, kdy byla konzervatoř vedena ve většině orchestrálních nástrojů. Lekce klavíru se konaly poprvé v roce 1833, ale pouze jako vedlejší předmět. V roce 1830 bylo obsazeno téměř 300 žáků (18 % žen / 82 % mužů). Finanční situace konzervatoře byla od samého počátku velmi špatná a v důsledku revolučních událostí roku 1848 musela být konzervatoř uzavřena. Po skončení revoluce v roce 1851 konzervatoř obnovila provoz. Do roku 1909 zde bylo zaměstnáno 16 učitelů, jejich počet se v roce 1909 zvýšil na 69. Institut byl zaměřen na výcvik žáků ze zemí monarchie. Protože dotace státu na provoz byly vysoké, byla konzervatoř znárodněna císařovým usnesením 1. ledna 1909 pod novým názvem k. k. Akademie hudebních a muzických umění. Na konzervatoři učila hru na klavír také významná pianistka Marie Baumayer (*1851, †1931).

ener *Konservatorium*“, nkw)⁸. Na které konzervatoři Drothea Schubert studovala, není v dostupných archivních podkladech uvedeno. S ohledem na poznámky pod čarou č. 7 a č. 8 se domníváme, že absolvovala konzervatoř na k. k. Akademii hudebních a múzických umění.

Po ukončení vídeňské konzervatoře se Dorothea Schubert vrátila do svého rodného města, kde v roce 1913 obývala s rodiči a 12letým bratrem Othmarem⁹, žákem oderské měšťanské školy, první patro rodinného domu čp. 28 na Hranické ulici. V přízemí domu měli nájemnice – rentiérky: vdovu po pojišťovací úředníkovi v Budapešti Theresii Dattler (*1836 Odry) a Annu Schenk (*1856 Odry), dceru vdovy Karoliny Schenk (*1828 Odry), která v domě zemřela v roce 1911. Dorothea měla v prvním patře samostatný pokoj, kde se připravovala na svou budoucí činnost učitelky hry na klavír. Avšak osudného dne v pondělí 11. srpna 1913 byla nalezena bez známky života ve svém uzamčeném pokoji. Jmenovaná si během nepřítomnosti rodičů prohnala revolverem v oblasti spánku kulku, která způsobila okamžitou smrt nešťastné dívky. Jako příčinu smrti uváděly úřední dokumenty „sebevraždu zastřelením v nepřičetném stavu č. 66“. Důvodem tohoto strašného činu byla údajně nešťastná láska. Vyšetřováním bylo zjištěno, že si Dorothea sebevražednou zbraň zakoupila v Moravské Ostravě v sobotu 9. srpna 1913.

Dorothea Schubert byla pohřbena ve středu 13. srpna v 5. sekci městského oderského hřbitova¹⁰ za velké účasti truchlících, přičemž ji na její poslední cestě vyprovázela rodinný příbuzný - kněz Anton Schubert, duchovní správce z Korneuburgu u Vídně. V regionálním dobovém tisku dne 15. srpna 1913 rodina Schubert za velkou účast při rozloučení

Danksagung.
Für die so überaus liebevolle Anteilnahme an dem unersetzlichen Verluste unserer innigstgeliebten Tochter
Dorothea
sprechen wir an dieser Stelle den herzlichsten Dank aus.
Insbesondere danken wir allen, die der so tragisch Verschiedenen das Geleifte zur letzten Ruhestätte gegeben haben, namentlich den vielen weiß gekleideten Damen, die mit einer Blumenspende den Sarg begleiteten, und für die unzähligen Kranz- und Blumenspenden.
Odrau, am 15. August 1913.
(5358) **Familie Schubert.**

Poděkování
za velice upřímnou účast na nenahraditelné ztrátě naší dcery
Dorothey
vyslovujeme tímto nejsrdečnější poděkování. Zejména děkujeme všem, kteří doprovodili tak tragicky zemřelou k poslednímu místu odpočinku, jmenovitě velikému počtu bíle oděných dam, které květinovým darem doprovázely rakev a za nespočetné dary květin a darů.
Odry, dne 15. srpna 1913
Rodina Schubert

s dcerou Dorotheou všem zúčastněným poděkovala.

Po úmrtí tehdejšího majitele domu čp. 28 na Hranické ulici Prof. Antona Rolledera¹¹ koupil dům v roce 1913 Franz Unger¹². Z neznámých důvodů¹³ dům nekoupila příbuzná rodina Johanna a Hermíny Schubert

8 Zpočátku byla neoficiálně známá jako Nová vídeňská konzervatoř pro účely vlastní propagace. Byla založena Theobaldem Kretschmannem v roce 1909 jako soukromá hudební škola. Až v roce 1932 bylo oficiálně povoleno používat název Nová vídeňská konzervatoř. Kretschmann ji vedl pouze dva roky, teprve založení spolku a rozšíření vyučovacích předmětů zajistilo škole přežití i za první světové války. Až řediteli Jozefu Kreitlerovi se podařilo získat pro výuku více známých hudebníků s dobrou pověstí z veřejného koncertního života. Kvalita výuky a dobré jméno konzervatoře se odrazily ve zvýšeném počtu studentů. Počet studentů stoupl ze 40 v roce 1915 na více než 1300 kolem roku 1929. Na konzervatoři učili hru na klavír také významní pianisté – manželé Luis Rée (*1861, †1939) a Susane Pilz Rée (*1862, †1937).

9 Othmar Schubert pokračoval ve studiu na obchodní akademii v Olomouci a po jejím ukončení nastoupil do Uhelných a Koksárenských závodů hraběte Johanna Wilczeka v Ostravě jako manažer.

10 P. Kašpar, J. Kucharz, E. Mateiciuc: Pohledy do minulosti oderského městského hřbitova. Historicko-vlastivědný spolek v Odrách 2020, strana 18.

11 Syn oderského městského lékaře Antona Rolledera, zemřel v roce 1912 při svém léčebném pobytu v lázních Bad Nauheim, 35 km od Frankfurtu nad Mohanem.

12 Rodina Franze Ungera vlastnila dům až do roku 1946.

13 Domníváme se, že jedním z důvodů mohla být i tragická událost v domě 11. srpna roku 1913.

Odry 1921. Nadučitel oderské chlapecké školy Johann Schubert. HB 1951 / 10 / 7

ani rodina Vincenta a Franczisky Tomas¹⁴. Do konce 1. světové války se Schubertovi přestěhovali do domu čp. 58 na ulici Bahnhofstrasse (dnes ulice 1. máje)¹⁵. Johann Schubert pracoval jako nadučitel na chlapecké obecné škole v Odrách a manželka Hermína se starala o domácnost. Synové Hermann a Othmar již s nimi nebydleli, Hermann při studiu práv studoval na univerzitě ve Vídni i hudbu¹⁶ a Othmar dostudoval obchodní akademii v Olomouci¹⁷.

Hermíne Schubert zemřela v 65 letech 25. října roku 1934 v oderské nemocnici na degeneraci srdečního svalů. Vdovec - pensista Johann Schubert potom bydlel až do svého úmrtí v nájmu na náměstí v domě čp. 37¹⁸, kde zemřel 14. května roku 1945¹⁹ v 79 letech na sešlost stáří. Syn Dr. Hermann Schubert s manželkou Theresií²⁰ a jeho mladší bratr Othmar Schubert²¹ byli 11. června roku 1946 vysídleni do horního Bavorska. Hermann se usadil ve Schwaberwegenu (součást obce Forstinning) v okrese Ebersberg, kde zemřel 17. prosince roku 1956 v 63 letech, jeho žena Theresie Schubert tam zemřela před 4 měsíci, 31. srpna ve 49 letech. Othmar s manželkou Hertou se usadili v okresním městě Forchheim na řece Regnitz. Othmar Schubert zemřel 8. prosince roku 1978 v 77 letech, jeho žena Herta Schubert ho přežila o mnoho let²². A zde už náš příběh končí.

Poděkování: Za pomoc při hledání archivních podkladů děkuji Dr. Wolfgangovi Bruderovi z redakce Alte Heimat - Kuhländchen i Mgr. Martinovi Vítkovi, Ph.D. ze Státního okresního archivu Nový Jičín a za překlady ručně psaného německého textu Karlovi Goldovi z HVS Odry.

Článek za HVS Odry připravil Pavel Kašpar st.

-
- 14 Francziska Tomas, rozená Rolleder, sestra Hermíny Schubert, byla manželkou oderského odborného učitele Vincenta Tomase.
- 15 Dům stával při výjezdu z náměstí před domem čp. 59 v místě dnešních dřevěných prodejních stánků. Majitelkou domu byla vdova po obchodníkovi Johannu English Anna English.
- 16 Když mladý právník nastoupil ke krajskému soudu v Opavě (bylo to bezprostředně po první světové válce), těšil se zvláštnímu uznání tehdejšího prezidenta krajského soudu Kunze, který byl sám velkým milovníkem umění a svého mladého kolegu opakovaně zval na společné hudební večery.
- 17 Othmar Schubert se 9. července roku 1927 v Odrách oženil s Hertou Schwab, dcerou oderského učitele Augustina Schwaba a Berthy rozené (Wilhelm) Waschka.
- 18 Předposlední dům v horní části oderského náměstí před začátkem Krátké ulice (Kurzegasse).
- 19 On i jeho manželka byli pohřbeni na městském oderském hřbitově, pravděpodobně do společného hrobu s dcerou Dorotheou Schubert.
- 20 V době vysídlení bydleli manželé Schubertovi v obci Jakubčovice nad Odrou, kde Hermann Schubert pracoval jako úředník – právník, pravděpodobně u „Teltschikové osvětové nadace“.
- 21 Othmar Schubert bydlel v době vysídlení na oderském náměstí v domě čp. 38, když se vrátil z krátkého ruského zajetí.
- 22 Roku 1989 oslavila vdova Herta Schubert s rodinou své 85leté narozeniny, zemřela až po roku 1991.
-

1977 Forchheim. Zlatá svatba Othmara a Herty Schubert (uprostřed). Vedle nich jejich dvě dcery. HB 1977 / 107

Prameny a literatura:

Kašpar P., Mateiciuc E., Za rodovými kořeny Prof. Antona Rolledera. Poodří č.4 / 2012.

Kappelmeister Werner Rolleder – jungster Sohn des Prof. Rolleder. Heimatbrief der Stadt Odrau und Umgebung (*dále jen HB*) 1956 / 43 / 7.

Nachruf für Dr. Hermann Schubert. HB 1957 / 45 / 31.

Othmar & Herta Schubert, Odrau Goldenes Ehejubiläum. HB 1977 / 107.

Nachruf für Othmar Schubert. HB 1978 / 46.

Kupka B.: Das Schulwesen in Odrau. HB 1951 / 10 / 4.

Majitelé domu čp.28 v Odrách, č. katasr. Vložky 27, č.709085_027_B. Pozemková kniha Opava.

Deutsche Volkszeitung für den Neutitscheiner Kreis 1913_64_4 (13.8.1913).

Deutsche Volkszeitung für den Neutitscheiner Kreis

1913_65_10 (10.8.1913).

Matrika zemřelých Odry, 1905 – 1947. ZA Opava.

Rodná matrika Odry, 1874 – 1910. ZA Opava.

Oddací matrika Odry, 1881 – 1932. ZA Opava.

Sčítací operáty Odry, čp.28, roky 1890, 1910, 1921. Soka Opava.

Sčítací operáty Odry, čp.58, rok 1921. Soka Opava.

Třídni kniha oderské měšťanské dívčí školy pro školní rok 1905/6. Soka Nový Jičín.

Boisitz B.:Jahrebericht der k. k. Akademie für Musik und darstellende Kunst in Wien über das Schuljahr 1911-1912.

Nová vídeňská konzervatoř, Wikipedie.html

Historie mdw – Universita hudby a muzických umění ve Vídni.html

Smutné loučení

V říjnu letošního roku náš spolek dvakrát zastihla smutná zpráva. Bohužel zemřeli dva z našich nejvýznamnějších členů. 3. října Oskar Kubíček a 17. října Karel Gold. Oba se dožili úctyhodných 91 let. Jejich úmrtí je pro Historicko-vlastivědný spolek obrovská ztráta. Pojďme si je krátce připomenout.

Oskar Kubíček se narodil 18. srpna 1933 v Odřách. V nelehkém období druhé světové války chodil do německé obecné školy. Od září 1945 navštěvoval českou měšťanskou školu a od roku 1948 nastoupil do učení na obor gumař v n. p. Fatra Napajedla. Po škole nastoupil do n.p. Fatra Napajedla, kde pracoval až do roku 1956, kdy nastoupil do podniku Optimit Odry. Zde na mnoha pozicích zůstal až do důchodu.

Oskar Kubíček

Jeho celý život byl spjat s výbornou znalostí němčiny. Tu využil nejenom v zaměstnání, ale také v četných kontaktech s krajaný v Německu. V roce 1994 pomáhal při navázání partnerské spolupráce s německým městem Niefern-Öschelbronn a v roce 2003 spolupracoval při zajišťování finanční dotace

z Českoněmeckého fondu budoucnosti na opravu kostela v Heřmánkách. Aktivně se zajímal o místní dění a byl vždy ochoten při vlastivědné činnosti poskytnout pomoc, informace nebo radu. V Historicko-vlastivědném spolku Odry patřil k jeho nejaktivnějším členům. Vždy byl skvělým průvodcem a překladatelem pro zahraniční návštěvy, které přijely do Oder.

Karel Gold se narodil 13. října 1933 v Mankovicích, kde prožil své mládí. Po ztrátě otce ve 2. světové válce se rodina přestěhovala do Oder. Po ab-

František Macek, Karel Gold a Petr Kučerka

solvování měšťanské školy nastoupil na odbornou školu pro zpracování dřeva v Hranicích. V tomto oboru poté pracoval na mankovické pile. Protože firma provozující pilu přešla na výrobu zemědělských strojů, rozhodl se Karel Gold, že vystuduje odbornou školu pro zpracování kovů. Po studiu poté 20 let pracoval v technologii výroby a údržby ve VAU Mankovice.

Stejně jako Oskar Kubíček i Karel Gold skvěle ovládal němčinu. Kterou využil při tlumočení a překladech. Těm se naplno začal věnovat v důchodovém věku. Pomohl přeložit mnoho historických dokumentů nejenom pro Historicko-vlastivědný spolek, ale také pro Muzeum Oderska. Pomáhal se psaním článků do Vlastivědných listů Oderského zpravodaje, časopisu Poodří a také do krajských časopisů v Německu. Není proto s podivem, že naši krajané ho uvedli v německé regionální encyklopedii významných osobností Oderska na webových stránkách „Kuhländchen“ (Alte Heimat).

*Ing. Jakub Zeman,
Předseda Historicko-vlastivědného spolku
v Odřách*